

Porotalouden kannattavuuskehitys alueittain 2002/2003 - 2015/2016E

POROTALOUDESSA KANNATTAVUUSLOIKKA

Teksti Jukka Tauriainen, Marja Vilja ja Anne Ollila

Tätä on odotettu! Porotalousyritysten kannattavuus kääntyi nousuun poronhoitovuonna 2014–2015.

Näin kertovat porotalouden kannattavuuskirjanpidon tulokset. Yrittäjätulo kaksinkertaistui 17 500 euroon yritystä kohti. Kannattavuuskerroin kohosi 0,75:een, eli yrittäjätulo kattoi 75 prosenttia tavoitteina olleista 15,1 euron suuruudesta yrittäjän tuntipalkasta ja 4,8 prosentin oman pääoman korkotuotosta. Ennustetulokset lupaavat vuodelle 2015–2016 vähintään yhtä hyvää tulosta.

Poronlihan hinnannousu ja teurasmäärä kasvattivat tulosta

Poronlihan tuottajahinta on kohonnut viimeisen kymmenen vuoden aikana neljästä eurosta 9,6 euroon kilolta. Suotuista hintakehitystä pohjautuu kysynnän ja tarjonnan muutosten lisäksi porotuotteiden pitkäjänteiseen tuotekehitykseen, laatu- ja mekinedistämistyöhön. Lisäksi siihen on vaikuttanut kuluttajien keskuudessa lisääntynyt luonnon- ja lähiruuan sekä eettisesti kestävä tuotannon arvostus. Vuonna 2014–2015 yli 80 eloporon suuruisilla yrityksillä oli keskimäärin 198 eloporoa ja ne tuottivat

keskimäärin noin 2 200 kiloa poronlihaa. Kokonaisuudessaan teurasmäärä kohosi 1,98 miljoonaan kiloon. Kasvusta huolimatta teurasmäärä on petovahingoista ja muista luonnonoloista johtuen edelleen huomattavan alhainen normaalitilaan verrattuna.

Porotalousyrietykset saavat suurimman osan tulovirrastaan poronlihan myynnistä. Poronlihan myyntituotot kasvoivat keskimäärin 30 prosenttia edellisvuodesta 20 400 euroon. Suoramyyntistä tuloja saatiin suunnilleen yhtä paljon kuin edellisvuonna. Sen sijaan paliskunnan kautta tapahtuneen myynnin arvo lähes kaksinkertaistui.

Porotalouden kokonaistuotto vuonna 2014–2015 kasvoi 21 prosenttia 42 500 euroon yritystä kohti. Kokonaistuottoon lasketaan myyntituotot, tuotteiden oma käyttö, porokarjan arvonmuutos, paliskunnan maksamat korvaukset, peto- ja liikennevahinkokorvaukset ja tuet. Teurastuoton kasvun myötä tukien osuus kokonaistuotosta pieneni 14 prosenttiin. Lapin maatilojen tuotoista noin 40 prosenttia on tukia.

Peto- ja liikennevahinkojen korvausten määrä jat-

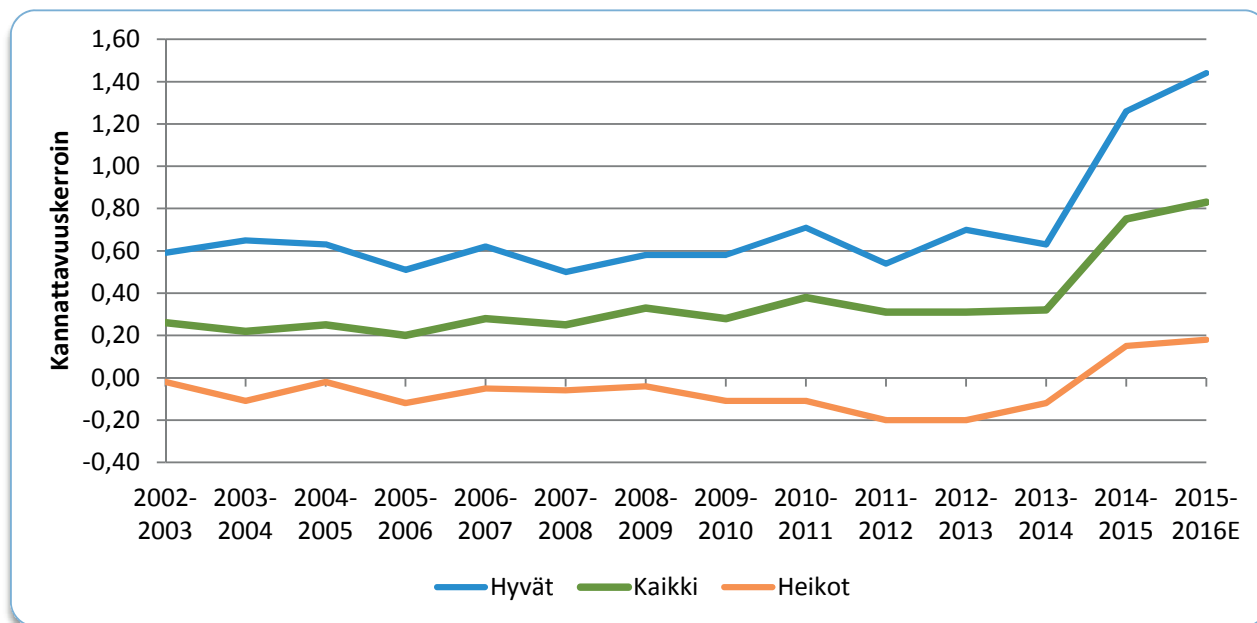
koi kasvuaan. Ne kohosivat jo 6 800 euroon yritystä kohti. Petovahinkokorvaukset peittävät vain osan tulomenetyksistä ja kustannuksista. Ensiksikin vain osa petojen tappamista ruhoista löydetään maastosta ja toiseksi vahingot heikentävät tulosta myös poronomistajan työmäärän ja ajoneuvokustannusten kasvun kautta.

Tuotantokustannukset alaspäin

Vuonna 2014–2015 tuotannosta aiheutuneet kustannukset olivat keskimäärin 47 800 euroa yritystä kohti, mikä on viisi prosenttia vähemmän kuin edellisvuotena. Tuotantokustannus sisältää 20 200 euron oman työn palkkavaatimuskustannuksen ja 3 300 euron suuruisen korvauksen omalle pääomalle.

Porotaloudessa tehtiin 180 tuntia vähemmän työtä tilaa kohti kuin edellisenä poronhoitovuonna, eli reilut 1 300 tuntia, mikä luonnollisesti pienensi myös palkkavaatimuskustannusta. Työmäärä väheni muun muassa muutamien yrittäjien siirryttyä palkkatyöhön, jolloin poronhoitotyöhön oli käytettävissä selvästi vähemmän aikaa.

Hyvin ja heikosti kannattavien porotalousyrietysten kannattavuuskehitys 2002/2003 - 2015/2016E

Kustannusten väheneminen selittyy pääosin poronhoitoon käytetyn työmäärän ja ajoneuvojen käyttökulujen pienenemisellä. MYEL-maksut, rahoituskulut ja hoitomaksut paliskunnille sen sijaan kasvoivat hieman.

Tuotantokustannukset voidaan jakaa poromiehen lompakosta rahana maksettaviin ja laskennallisiin kustannuksiin. Rahalliset kustannukset olivat 20 100 euroa, mikä tarkoittaa noin 9,2 euroa tuotettua poronlihakiloa kohti. Poronlihan myyntituotto kattaa rahalliset kustannukset kokonaan yli 180 eloporon yrityksissä. Pienimmässä, 80–100 eloporon, kokoluokassakin myyntituotoilla, tuilla ja korvauksilla rahamenot saadaan peitettyä.

Laskennallisia kustannuksia ovat käyttöomaisuuden poistokustannukset, oman poronhoitotyön palkkavaatimus sekä oman pääoman korkotuottovaatimus. Poistojen tarkoitus on jakaa käyttöomaisuuden, kuten koneiden hankintameno, sen käyttäjälle ja samalla kerryttää omaa pääomaa uuden vastaavan esineen hankkimiseksi entisen poistuttua käytöstä. Oman työn palkkavaatimus tarkoittaa vaihtoehtokustannusta poronhoitotyön teettämisestä palkkatyönä. Sen voi myös ajatella olevan korvausta ansionmenetyksestä, kun yrittäjä ei voi mennä yrityksen hoitamisen vuoksi palkkatyöhön. Omalle pääomalle taas on laskettava korkotuottovaatimus, koska sijoitettuna porotalouteen menetetään vaikkapa samansuuruisen pörssi-sijoituksen tuotot. Laskennalliset kustannukset mukaan lukien poronlihakilon tuotantokustannus kohoaa 21,6 euroon.

Alueelliset erot kasvoivat

Porotalouden kannattavuutta mitataan kannattavuuskertoimella. Se osoittaa, montako prosenttia asetetuista oman työn palkkatavoitteesta ja oman pääoman korkotuottotavoitteesta on saavutettu. Vuonna 2014–2015 porotalouden kannattavuuskertoimeksi muodostui 0,75, eli yrittäjä saavutti 11,3 euron tuntipalkan ja 3,7 prosentin koron omalle pääomalle.

Vuonna 2013–2014 erityisen ja muun poronhoitoalueen kannattavuuskertoimet olivat käytännössä samat. Aiempina vuosina kannattavuuksien välil-

lä on ollut erittäin selkeä ero. Vuonna 2014–2015 kannattavuusero kasvoi jälleen. Molempien alueiden kannattavuus parani, mutta kasvu oli erityisen voimakas erityisellä poronhoitoalueella. Siellä kannattavuusnousu perustuu erityisesti teurastuottojen kasvuun lähes 50 prosentilla. Muulla poronhoitoalueella teurastuotto pieneni vajaalla kahdella prosentilla, joten kannattavuus koheni lähinnä kustannusten vähenemisen myötä.

Ennuste lupaa parempaa

Porotalouden kannattavuus näyttää ennusteen mukaan vain paranevan poronhoitovuonna 2015–2016. Jos teurasmäärä ja poronlihan tuottajahinta kasvavat vielä pari prosenttia ja tuotantopanosten käyttömäärät pysyvät kutakuinkin ennallaan, porotalousyriyten kannattavuuskerroin kohoaa 0,83:een. Yrittäjätuloa syntyy keskimäärin noin 20 200 euroa yritystä kohti. Vähintään neljänneksellä yrityksistä tuotot kattavat kaikki tuotantokustannukset ja yrittäjä saa tavoitteen mukaisen korvauksen omalle työlleen ja yritykseen sijoitetulle omalle pääomalle.

Kannattavuuserot korostuvat

Kannattavuuskirjanpidossa aineistosta lasketaan keskiarvon lisäksi hyvin ja heikosti kannattavien yritysten tulokset. Vuonna 2014–2015 hyvin kannattavien kannattavuuskerroin oli 1,26 ja heikosti kannattavien 0,15. Ryhmien ero oli nyt suurin sitten vuoden 2002–2003. Hyvin kannattavilla yrittäjätulo oli keskiarvotulokseen nähden lähes kaksinkertainen. Heikosti kannattavien yrittäjätulokin oli positiivinen ensimmäistä kertaa kannattavuuskirjanpidon historiassa.

Hyvin kannattavien yritysten porokarjat ovat yli kaksinkertaiset, työmäärä ja tuotantokustannukset eloporoa kohti noin puolet, tuotetun lihan määrä eloporoa kohti 1,2-kertainen heikosti kannattaviin verrattuna, suoramyynnin osuus tuloista huomattavasti suurempi ja tuottajahinta sitä kautta korkeampi. Tulosten perusteella näyttää siltä, että teurasmäärän kasvattaminen, lihan markkinointiin panostaminen sekä kustannusten paimentaminen ovat eräitä avaimia parempaan kannattavuuteen.

